

3. Філософія [Текст] : посібник для вузів / Причепій Є. М. [та ін.]. – К. : Академія, 2001. – 575 с. – (Серія «Альма-матер»).
4. Философский словарь [Текст] / под ред. М. М. Розенталя. – [Изд. 3-е.]. – М. : Изд-во полит. лит., 1972. – 678 с.
5. Философский энциклопедический словарь [Текст]. – М. : ИНФРА – М, 2004. – 576 с.
6. Философский энциклопедический словарь [Текст] / гл. ред.: Л. Ф. Ильичёв, П. Н. Федосеев, С. М. Ковалёв, В. Г. Панов. – М.: Сов. Энцикл., 1983. – 840 с.

УДК 657

Кацель Марія
студентка
Ганін Віктор
професор, завідувач кафедри
Харківський торговельно-економічний інститут КНТЕУ
м. Харків

УПРАВЛІННЯ ВИРОБНИЧИМИ ЗАПАСАМИ ПІДПРИЄМСТВА

Анотація

У статті розглянуті питання організації виробничих запасів підприємства і удосконалення їх обліку та ефективності використання в системі управління оборотними активами на підприємстві в умовах обмеженості з використанням поєднання різних прийомів.

Ключові слова: *виробничі запаси, економічний аналіз, оборотні активи, лінійне програмування, «Just in Time».*

Функціонування вітчизняних виробничих підприємств України під час фінансової кризи вимагає пошуку нових організаційних форм ведення бізнесу, кардинальних змін у стратегії підприємств. Управлінський облік промислових підприємств України все більш спрямований на національне використання виробничих запасів, що є головною передумовою успішного здійснення виробничого процесу шляхом використання давальницької сировини за контрактами з іноземними фірмами або зменшення кількості власних виробничих запасів. Така бізнес-модель виробничих підприємств надає можливість реанімувати виробництво, завантажувати потужності, нарощувати обсяги виробництва, однак характеризується зростанням залежності від замовника (неритмічність виробництва), неспроможністю задовольняти потреби внутрішнього ринку. Це призводить до втрати самостійності у прийнятті стратегічно важливих управлінських рішень, що в перспективі загрожує збитковістю підприємств. Основним завданням більшості компаній є підвищення ефективності діяльності підприємства, що змушує їх переоцінити

свої можливості, стратегію, проводити реструктуризацію. За цих умов актуалізується проблематика дослідження та детального аналізу можливостей різних концепцій управління виробничими запасами та окреслення шляхів їх ефективного впровадження на підприємствах.

Ключові завдання поліпшення обліку виробничих запасів на підприємстві полягають у:

- контролі виконання плану матеріально забезпечення;
- моніторингу залишків і руху матеріалів в процесів їх заготівлі;
- обґрунтованому розподілі матеріалів за об'єктами калькулювання.

Управління запасами полягає в тому, щоб зменшити запаси до розумного мінімуму, який забезпечує безперервність процесу виробництва або торгівлі, щоб уникнути порожніх складів і не допустити зупинки виробництва та не відволікати гроші з обігу.

Just in Time (точно в строк) або JIT - це концепція управління виробництвом, збалансована система, яка забезпечує плавний і швидкий потік матеріалів через увесь виробничий цикл. Основна ідея полягає в тому, щоб зробити процес якомога коротше, використовуючи ресурси оптимальним способом [2, с. 86]. Таким чином, запаси в логістичному ланцюгу не з'являються до тих пір, поки в них не виникне потреби.

Характерним для JIT є:

- мінімізація (в ідеалі – до «нульового» рівню) запасів;
- скорочення логістичних ланцюгів;
- невеликі обсяги виробництва і заготівель;
- ефективна інформаційна підтримка;
- висока якість готової продукції та системи управління запасами на підприємстві.

Ідея концепції JIT - узгодження процесів руху матеріальних ресурсів і готової продукції в необхідних обсягах точно до того моменту, коли ланки логістичного ланцюга в них потребують для виконання виробничого завдання, заданого підрозділом-споживачем, що виключає потребу в страхових запасах.

Ступінь досягнення цієї мети залежить від того, наскільки досягнуті додаткові (допоміжні) цілі, такі як:

- виключити збої і порушення процесу виробництва;
- зробити систему гнучкою;
- скоротити час підготовки до процесу виробництва;
- звести до мінімуму матеріальні запаси;
- усунути необґрунтовані витрати.

При системі JIT завдання доводиться до останньої ланки виробничого ланцюга - складу готової продукції, минаючи інші підрозділи підприємства. Від складу готової продукції завдання послідовно надходить до підрозділів, що здійснюють операції на попередніх стадіях технологічного циклу обумовлюючи «тягнучу» систему планування виробництва на відміну від «відштовхуючої», якими є, наприклад, традиційно використовувані системи. Отже виробник не має закінченого плану і графіка роботи і пов'язаний з конкретним замовленням споживача. Деталізація планів проводиться безпосередніми виконавцями робіт з

урахуванням обсягу отриманого замовлення і термінів його виконання. У такому випадку необхідність складів відпадає, але критичними стають якість інформаційних систем, прогнозування попиту, якість поставок. Значення має територіальна близькість розташування постачальників.

Основні проблеми реалізації системи Just in time з нашої точки зору:

- залежність від високої якості матеріалів, що поставляються;
- труднощі скорочення часу на переналагодження і пов'язаних з цим витрат;

- нездатність окремих постачальників працювати в режимі JIT.

Переваги системи Just in time:

- скорочення запасів матеріалів і незавершеного виробництва;
- підвищення продуктивності;
- використання обладнання з більш високим завантаженням;
- зниження обсягу відходів;
- поліпшення відносин з постачальниками [2, с. 90].

При дослідженні можливостей планування виробничою програми підприємства в умовах конкуренції неможливо обмежуватись тільки однією концепцією планування, спиратись лише на економічний розмір замовлення. Необхідним є урахування існуючих запасів.

Вирішення проблеми ефективного розвитку та зростання виробничого потенціалу підприємств потребує створення системи управління виробництвом, в основу якої має бути покладено формування інформації про умови ринку, що обумовлюють ряд певних обмежень для підприємства: недостатнє забезпечення матеріальними ресурсами, робочою силою, виробничими потужностями тощо.

Діючи в таких умовах, підприємство повинно приймати такі рішення стосовно своєї діяльності, які є найвигіднішими за наявного дефіциту ресурсів, та забезпечити їх (ресурсів) повне і ефективне використання. Аналіз для прийняття такого рішення залежить від кількості обмежень [3, с. 40].

Отже, прикладом успішного управління виробничими запасами та мінімізації витрат може стати зіставлення двох концепцій: методу лінійного програмування та концепції Just in time.

По-перше, необхідно прийняти рішення про використання виробничих запасів в умовах їх обмеженості на складі: визначити план виробництва продукції з наявних залишків, за якого виручка була б найбільшою. При наявності трьох і більше обмежень аналіз виконують з використанням лінійного програмування.

По-друге, після застосування такої моделі та реалізації оптимальної виробничої програми, застосувати концепцію «Just in Time».

Визначення потреби в матеріальних ресурсах при стратегії управління запасами «точно в строк» може здійснюватися на основі двох методів: на основі замовлень і на основі витрат. Обидва методи припускають елемент прогнозування: в першому випадку прогнозування здійснюється виходячи з наявних замовлень, у другому - на основі аналізу витрат матеріальних ресурсів у минулі періоди часу. При заготівлі виробничих запасів партіями, розмір яких не залежить від розміру замовлення, відбувається надмірне залучення коштів у запаси, які залишаються на складі під час та після виконання замовлення. При

використанні позамовного методу розрахунку собівартості продукції, слід проводити заготівлю запасів тотожно.

Слід зазначити, що метод лінійного програмування при роботі з виробничими запасами підприємства є ефективним через свою простоту, та може бути використаний на будь-якому підприємстві незалежно від його розмірів і обсягу виробництва.

ІТ дозволить виключити запаси і незавершене виробництво, для забезпечення більшої гнучкості виробництва, здійснити адаптацію виробництва до сучасних умов, які склалися на ринку, оптимізувати потокові процеси, здійснити високого рівня інтеграцію елементів системи управління виробництвом, забезпечити максимальну пропускну здатність виробничих потужностей, оптимізувати час виконання основних та допоміжних операцій, здійснювати випуск продукції відповідно до наявних замовлень, ліквідувати нераціональні переміщення, а також зберегти втрачену вигоду підприємства, яке могло б не вилучати кошти на формування запасу з грошового обігу, а спрямувати їх на додаткове залучення прибутку.

Список використаних джерел

1. Про затвердження Положення (стандарту) бухгалтерського обліку 9 «Запаси» [Текст] : [офіц. текст] : за станом на 25.01.2013 р. / Мінфін України ; Наказ, Положення від 20.10.1999 № 246. — Доступно з мережі Інтернет : <http://ubooks.com.ua/books/000171/inx38.php> (дата звернення 03.10.14). — Назва з екрана.
2. Атамас, П.Й. Управленческий учет [Текст] : учеб. для вузов / П.Й. Атамас. – Центр учебной литературы, 2006. – 440 с.
3. Кацель, М.К. Управлінський облік виробничих запасів в умовах прийняття рішень [Текст] / М.К. Кацель // Збірник матеріалів Всеукраїнської студентської наукової конференції : Тези – К. : КНТЕУ, 2013. – С. 30–32.

УДК 657.471.1

Крочак Оксана

к.е.н., доцент

Уманський національний університет садівництва

м. Умань

ВИТРАТИ ЯК ОДИН ІЗ ОСНОВНИХ ОБ'ЄКТІВ УПРАВЛІНСЬКОГО ОБЛІКУ

Анотація

У статті розглянуто питання необхідності виділення управлінського обліку в системі бухгалтерського обліку, а також організації обліку витрат та управління їх поведінкою.

Ключові слова: *управлінський облік, фінансовий облік, витрати, ресурси, собівартість, калькулювання.*